

УДК 330.37.07

JEL Classification: D12, F19, H22, L83

DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.28.2024.302772>**Михайлов С. В.**

здобувач

ORCID ID: 0000-0003-4120-4686

Михайлова Є. В.

кандидат філологічних наук

ORCID ID: 0000-0002-1539-1548

Савіна Н. Б.

доктор економічних наук, професор

ORCID ID: 0000-0001-8339-1219

*Національний університет водного господарства та природокористування***Mykhailov Stanislav, Mykhailova Yelyzaveta, Savina Nataliia***National University of Water and Environmental Engineering*

СОЦІАЛЬНО-КОРПОРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДЕТІНІЗАЦІЇ ГРАЛЬНОГО БІЗНЕСУ

SOCIAL CORPORATE RESPONSIBILITY OF GAMBLING INDUSTRY LEGALISATION

Пропоноване дослідження аналізує вплив розподілу доходів від легальних азартних ігор на суспільство. Стаття спрямована на визначення ефективності використання доходів від грального бізнесу у підтримку освіти, охорони здоров'я та розвитку місцевих громад. Мета дослідження полягає у вивченні розподілу доходів від легальних азартних ігор та їх впливу на суспільство. Для досягнення цієї мети використовувались аналіз законодавства, статистичні дані та літературні джерела, щоб оцінити, як доходи від азартних ігор використовуються для надання ключових послуг, таких як освіта та охорона здоров'я, та підтримки економічного розвитку місцевих громад. Отримані результати підкреслюють, що ефективне використання гральних доходів може бути ключовим чинником у підтримці соціальних програм. Крім того, наголошується на необхідності вдосконалення механізмів регулювання та забезпечення прозорості використання гральних доходів для досягнення максимального соціального ефекту.

Ключові слова: азартні ігри, соціальна відповідальність, розподіл доходів, державне регулювання, легалізація.

The proposed study analyses the impact of distribution of revenue generated from legal gambling activities influences society. Specifically, it aims to evaluate the efficacy of allocating funds from gambling proceeds towards bolstering education, healthcare initiatives, and fostering development within local communities. The research objective is to conduct a comprehensive analysis of how revenue generated from legal gambling is distributed and the consequent effects it has on various aspects of society. This entails examining the mechanisms through which gambling revenue is allocated and utilized, as well as evaluating the broader societal implications of these practices. The research aims to explore the potential benefits and challenges associated with using gambling revenue to support social programs and initiatives. By delving into these aspects, the study aims to provide insights into the effectiveness of utilizing gambling revenue as a source of funding for societal needs and to identify areas for potential improvement in revenue distribution practices to maximize positive societal impact. To achieve this goal, the study employed a multifaceted approach, integrating legislative analysis, statistical data analysis, and review of relevant literature sources. Through legislation analysis, the research examined existing laws and regulations governing the distribution of gambling revenues, aiming to understand the legal frameworks dictating how these funds are allocated. Additionally, a thorough review of literature sources was undertaken to contextualize the findings within existing scholarly discourse and to gain insights from previous research on similar topics. By triangulating these methodologies, the study aimed to provide a comprehensive understanding of the utilization of gambling revenues and their impact on society. The findings highlight that efficient utilization of gambling revenues can be a key factor in supporting social programs. Additionally, emphasis is placed on the need to enhance regulatory mechanisms and ensure transparency in the use of gambling revenues to achieve maximum social impact.

Key words: gambling, social responsibility, revenue distribution, government regulation, legalization.

Сучасний гральний бізнес несе за собою значний соціальний вплив та економічні наслідки, серед яких особливо важливе місце займає захист дітей та молоді від шкідливих впливів. Стрімкий розвиток грального сектору та його потенційні ризики викликають необхідність активізації соціально-корпоративної відповідальності. У контексті детінізації грального бізнесу виникає необхідність дослідження та розробки стратегій, спрямованих на забезпечення безпеки та добро-

буту дітей та молоді. Ця стаття пропонує розглянути аспекти соціально-корпоративної відповідальності у контексті детінізації грального бізнесу та визначити шляхи подальшого розвитку цієї проблематики.

Постановка проблеми. Сучасна сфера азартних ігор стикається з рядом складних викликів, які мають суттєвий вплив на суспільство, економіку та індивідуальні життя. Одним із найбільш важливих аспектів є збільшення уваги до соціально-корпоративної

відповідальності в контексті детінізації гравального бізнесу. Дослідження цієї проблематики є актуальним, оскільки воно може сприяти розумінню та вирішенню наукових та практичних завдань, пов'язаних з гармонізацією інтересів гравальних корпорацій та суспільства, забезпеченням захисту прав та інтересів неповнолітніх осіб, а також збереженням інтегритету та етичності гравального ринку.

Сфера азартних ігор є предметом особливого регулювання з боку урядів у всіх країнах, де вона функціонує. Основна думка полягає в тому, що незаконні або нерегульовані азартні ігри можуть мати негативний вплив на суспільство, тому державне регулювання вважається найефективнішим способом контролю. Легалізація азартних ігор, як правило, супроводжується встановленням відповідних правил і нормативів.

Велика частина регулювання азартних ігор спрямована на контроль за їхньою цілісністю, що є важливою функцією для власників гравальних закладів. Таким чином, уряди беруть на себе відповідальність за захист громадян від можливого шахрайства, а регулювання є ключовим механізмом для забезпечення чесності та справедливості у легальних азартних іграх.

Другим аспектом, що турбує уряди, є злочинність, зокрема організована. Зважаючи на великі суми готівкових операцій у казино, важливо, щоб вони відповідали вимогам стосовно звітності про такі операції, з метою мінімізації можливості відмивання грошей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В науковій спільноті було здійснено декілька спроб оцінити збитки, які призводить дисфункціональна азартна гра для суспільства, хоча систематичних досліджень у Великобританії не проводилось. Наприклад, Австралійська комісія з продуктивності в 2010 році оцінила національні економічні та соціальні збитки від азартних ігор за один рік у 2008–2009 роках у діапазоні від 4,7 до 6,4 мільярдів австралійських доларів. Це дослідження дає підставу припустити, що загальні соціальні витрати значно менші за соціальну вигоду, однак варто зазначити, що оцінка витрат представлена в ширшому діапазоні, ніж оцінка вигоди, що свідчить про концептуальні та практичні труднощі при вимірюванні суспільних витрат.

Конференція, яка відбулася у Вістлері, Британська Колумбія, у 2000 році, зібрала науковців з різних наукових дисциплін з метою обговорення методів вимірювання вартості проблемних азартних ігор. Документи з цієї конференції, деякі з яких були опубліковані у *Journal of Gambling Studies* у 2003 році, показують відсутність консенсусу щодо методології, що вимагає обережного ставлення до будь-яких передбачуваних оцінок суспільних витрат.

Дослідження інституту гравального бізнесу як галузі господарювання вивчали низка вчених. Роботи В. В. Висоцької, Г. М. Дюби, О. А. Іванова, Є. С. Ізюмова, А. Ш. Казбекова, А. А. Карпова, Д. Г. Мулявки, В. М. Опанасенка, Н. О. Петричка, А. С. Політова, С. В. Рябчука, Р. А. Севостьянова, В. Є. Скулиша, А. В. Сохана, В. В. Шевцова та інших можна умовно розділити на два напрямки: 1) економічна безпека держави; 2) морально-етичний аспект.

Наприклад, В. Є. Скулиш [3] відстоює тезу про суспільну небезпечність гравального бізнесу для національ-

ної економіки та бачить тісний зв'язок із легалізацією доходів. А. С. Політова [2] визначає характер суспільної небезпечності гри в азартні ігри та розглядає зв'язок із організованими злочинними групами, які також створюють загрозу для безпеки держави. З. М. Топорецька [4] вбачає суспільну небезпечність гравального бізнесу у формуванні стійкої психологічної залежності від гри. Н. О. Петриченко [1] підкреслює вплив нерегульованих азартних ігор на формування тіншового сектора економіки та створення умов для вчинення шахрайств та легалізації брудних коштів.

Формування цілей статті. Метою пропонованого дослідження є розгляд соціально-економічних та морально-етичних аспектів легалізації гравального бізнесу та її впливу на суспільство та державу.

Виклад основного матеріалу. Улітку 2020 року президент України підписав указ про легалізацію гравального бізнесу в країні. Згідно з новим законодавством, оператори повинні отримати ліцензії, що є дозволом на проведення гравальної діяльності. Кожен оператор може одночасно отримати до 11 ліцензій, причому вартість кожної з них залежить від виду гравальної діяльності. Умови ліцензування для операторів гравального бізнесу набули чинності з 30 грудня 2020 року.

Згідно зі звітом Європейської асоціації азартних ігор [5], відсоток регульованих азартних ігор в Інтернеті постійно зростає. У 2021 році відсоток легальних азартних онлайн-ігор в Європі склав 82,7%. Це означає, що понад чотири п'ятих азартних ігор в Європі здійснюються на веб-сайтах або в додатках азартних ігор, що мають ліцензії та регулюються в країні проведення. Лише 17,3% азартної онлайн-діяльності залишається у тіншовому секторі. Європейська асоціація азартних ігор вважає, що одним із головних факторів збільшення легальних європейських ринків у 2021 році було відкриття регульованого ринку азартних ігор у Нідерландах.

Комісія, що регулює азартні ігри та лотереї в Україні, видала близько 40 ліцензій на проведення азартних ігор, а також понад 3780 ліцензій на гравальне обладнання. Це призвело до того, що державний орган, для якого було виділено 137,5 млн гривень на функціонування, заробив для скарбниці понад 1,5 млрд гривень. На сьогоднішній день на українському ринку вже присутні 28 брендів легальних організаторів азартних ігор, і декілька нових компаній планують увійти на український ринок у 2022 році.

Динаміка розвитку ринку свідчить про те, що легальний гемблінг в Україні є привабливим сектором для інвестицій. Наразі легальні організатори сплачують наступні податки:

- 18% податку на прибуток;
- 22% єдиного внеску на соціальне страхування;
- податок на валовий ігровий дохід (GGR) у розмірі від 10% до 18%;
- 19,5% податку на виграш гравця;
- 20% ПДВ на суміжні контракти з різних напрямків, пов'язаних з організацією та проведенням азартних ігор.

Зазначене високе податкове навантаження означає, що легальні організатори азартних ігор в Україні, незалежно від розміру їхніх інвестицій у бізнес, можуть очікувати, що вони не отримають значного прибутку протягом наступних 2–3 років.

У Литві існує приклад оптимальної системи оподаткування грального бізнесу. Згідно з Законом про лотереї та азартні ігри Литовської Республіки [6], платники податку – це юридичні особи, що організують азартні ігри згідно з відповідним законодавством. База оподаткування та тарифні ставки у Литві наступні:

1. Ставка 5% встановлюється до номінальної вартості лотерейних білетів, що розповсюджуються під час організації лотереї.

2. Ставка 18% застосовується до суми надходжень від бінго, тоталізаторів і ставок, за винятком суми фактично виплачених виграшів.

3. База оподаткування лотерей та азартних ігор у разі організації онлайн азартних ігор встановлюється за ставкою 13%.

Також встановлені фіксовані ставки податку для гральних автоматів та настільних азартних ігор:

– За гральний автомат категорії А ставка складає 260 євро на місяць.

– За гральний автомат категорії В ставка становить 130 євро на місяць.

– За рулетку, картковий стіл або кості встановлена ставка в розмірі 2300 євро на місяць.

У провінції Британська Колумбія, Канада, прикладом успішного розподілу надходжень від оподаткування азартних ігор є їх використання для забезпечення ключових послуг, таких як охорона здоров'я та освіта, а також підтримка економічного розвитку місцевих громад. У 2014–2015 роках загальний дохід від комерційних азартних ігор (за винятком скачок) у Британській Колумбії склав 2,9 мільярда доларів США. Після виплати призів загальний державний дохід від азартних ігор становив приблизно 1,25 мільярда доларів.

У 2014–2015 роках понад 1 мільярд доларів доходу від азартних ігор в Британській Колумбії сприяв фінансуванню програм охорони здоров'я, освіти та громадських ініціатив. Програма Community Gaming Grants щорічно розподіляє 140 мільйонів доларів США некомерційним організаціям з коштів, отриманих від комерційних азартних ігор, для реалізації проектів, спрямованих на підтримку громадських потреб. Місцеві органи самоврядування, які мають казино та гральні центри, отримують 10% чистого доходу від азартних ігор у своїй юрисдикції, що у 2014–2015 роках становило 95,8 мільйонів доларів, з яких можуть бути фінансовані різноманітні проекти в рамках їх повно-

важень. Уряд також надає підтримку індустрії скачок, виділяючи 25% чистого доходу від прибутку від ігрових автоматів у казино для стабілізації та підтримки цієї галузі.

Імплементация позитивного досвіду інших країн у розподілі доходів від легальних азартних ігор може бути важливим елементом соціально-корпоративної відповідальності. Корпорації та уряди, що відповідають за цей сектор, повинні бути усвідомлені своєї ролі у забезпеченні благополуччя та розвитку суспільства. Розподіл доходів від азартних ігор на розвиток освіти, охорону здоров'я та підтримку місцевих громад є прикладом того, як соціальна відповідальність може бути реалізована через діяльність комерційних підприємств. Це сприяє підвищенню рівня соціального захисту та покращенню якості життя громадян. Здійснювати діяльність у цьому секторі з урахуванням соціальних потреб ініціює позитивні зміни у суспільстві та сприяє побудові позитивного іміджу для компаній та урядових установ. Такий підхід також сприяє створенню стабільного та розвинутого економічного середовища для бізнесу, що є важливим чинником для сталого розвитку країни.

Висновки. У висновку можна зазначити, що аналіз розподілу доходів від легальних азартних ігор вказує на важливість ефективного використання цих коштів для розвитку суспільства. Система, що передбачає спрямування прибутку на підтримку освіти, охорони здоров'я та розвитку громад, може стати важливим інструментом соціальної відповідальності в галузі азартних ігор. Проте, дослідження також виявили ряд проблем, таких як недостатній контроль за використанням цих коштів, неефективна система моніторингу та оцінки соціальних наслідків грального бізнесу. Необхідно вдосконалювати механізми регулювання та забезпечення прозорості у використанні гральних доходів. Щодо перспектив подальших досліджень, важливо провести більш глибокий аналіз впливу розподілу доходів від азартних ігор на суспільство, зокрема на економічний розвиток, рівень соціального захисту та добробут громадян. Також важливо дослідити ефективність різних моделей розподілу доходів із застосуванням міжнародного досвіду та кращих практик. Врахування цих аспектів дозволить зрозуміти, як оптимізувати систему розподілу доходів від азартних ігор для досягнення максимального соціального ефекту.

Література:

1. Петриченко Н. О. Незаконні азартні ігри: кримінально-правове та кримінологічне дослідження : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2010. 20 с. С. 3.
2. Політова А. С. Соціальна обумовленість криміналізації злочину, передбаченого ст. 203-2 КК України щодо зайняття гральним бізнесом. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2013. № 6–2. Т. 2. С. 95–98.
3. Скулиш В. Є. Правопорушення у сфері грального бізнесу як загроза економічній безпеці країни. *Вісник Верховного Суду України*. 2004. № 12. С. 41–44.
4. Топорецька З. М. Розслідування зайняття гральним бізнесом : навч. посібн. / за заг. ред. М. А. Погорецького. Київ : Алерта, 2015. 176 с.
5. European Gaming and Betting Association. URL: <https://www.egba.eu/resource-post/regulated-online-gambling-market-2019-2026/> (дата звернення: 06.03.2024).
6. Ministry of Finance of the Republic of Lithuania. Lottery and Gambling Tax. URL: <https://finmin.lrv.lt/en/competence-areas/taxation/main-taxes/lottery-and-gambling-tax> (дата звернення 06.03.2024).

References:

1. Petrychenko N. O. (2010) *Nezakonni azartni ihry: kryminalno-pravove ta kryminolohichne doslidzhennia* [Illegal gambling: criminal legal and criminological research] : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.08 [autoref. thesis ... candidate law Sciences: 12.00.08]. Kyiv. 20 p.
2. Politova A. S. (2013) *Sotsialna obumovlenist kryminalizatsii zlochynu, peredbachenoho st. 203-2 KK Ukrainy shchodo zainiattia hralnym biznesom* [Social conditioning of the criminalization of the crime provided for in Art. 203-2 of the Criminal Code of Ukraine regarding employment in the gambling business]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser.: Yurysprudentsiia*, no. 6–2, vol. 2, pp. 95–98.
3. Skulysh V. Ie. (2004) *Pravoporushennia u sferi hralnoho biznesu yak zahroza ekonomichnii bezpetsi krainy* [Offenses in the field of gambling business as a threat to the economic security of the country]. *Visnyk Verkhovnoho Sudu Ukrainy – Bulletin of the Supreme Court of Ukraine*, no. 12, pp. 41–44.
4. Toporetska Z. M. (2015) *Rozsliduvannia zainiattia hralnym biznesom* [Investigating employment in the gambling business]. Kyiv: Alerta. 176 p.
5. European Gaming and Betting Association. Available at: <https://www.egba.eu/resource-post/regulated-online-gambling-market-2019-2026/> (accessed March 6, 2024).
6. Ministry of Finance of the Republic of Lithuania. Lottery and Gambling Tax. Available at: <https://finmin.lrv.lt/en/competence-areas/taxation/main-taxes/lottery-and-gambling-tax> (accessed March 6, 2024).